

TRUYỀN THÔNG NGÀY NAY VÀ DỰ LUẬN XÃ HỘI TRƯỚC MỘT SỐ HIỆN TƯỢNG XÃ HỘI BỨC XÚC^(*)

PHAN TÂN^(**)
BÙI PHƯƠNG ĐÌNH^(***)

I. Đặt vấn đề

Với những ứng dụng công nghệ hiện đại trong lĩnh vực thông tin truyền thông hiện nay, người đưa tin và nhận tin qua các phương tiện truyền thông đã như không còn khoảng cách. Song song với kỹ thuật phát thanh, truyền hình truyền thống, mạng internet gần như đang hội tụ và thay thế cho tất cả các phương tiện truyền thông khác. Là lĩnh vực có sự phát triển công nghệ vượt bậc về lưu trữ, phổ biến và xử lý thông tin, internet đã nhanh chóng vượt qua giới hạn của một phương tiện truyền thông để trở thành một môi trường truyền thông - nơi có sự hiện diện của các phương tiện truyền thông truyền thống như báo viết, phát thanh, truyền hình cho đến những phương tiện truyền thông mới như mạng xã hội (social network), blog cá nhân hay trang thông tin điện tử - website. Các nhà nghiên cứu đã đề cập đến khái niệm truyền thông hội tụ (convergened media) nhằm thể hiện khuynh hướng tích hợp các phương tiện truyền thông trong một môi trường hợp nhất của internet. Đi xa hơn nữa, với sự phổ biến của các sản phẩm công nghệ và ứng dụng công nghệ hiện đại trong lĩnh vực

thông tin truyền thông hiện nay, ranh giới phân chia người đưa tin và nhận tin đã dần lu mờ. Cá nhân công chúng, với một chiếc điện thoại thông minh trên tay và một tài khoản trên mạng xã hội như facebook, g+, zingme, có thể trở thành người đưa tin nghiệp dư với tốc độ và sự lan tỏa rất lớn. Công chúng, hay chỉ đơn thuần là các *fan* của một trang mạng xã hội, với con số đã lên đến hàng chục triệu người có thể đồng thời cập nhật tin tức và phản hồi một cách nhanh chóng trước các sự kiện được đưa lên mạng.

Các phương tiện truyền thông kỹ thuật số mở ra nhiều loại hoạt động hấp dẫn, cuốn hút. Các loại điện thoại di động ngày càng đa dạng, đa chức năng với các ứng dụng như ghi âm, chụp hình, kết nối internet,... Nhiều trang web có khả năng tương tác cao, cho phép người sử dụng tham gia đóng góp ý kiến của mình vào các diễn đàn

---

^(*) Nghiên cứu này được tài trợ bởi Quỹ Phát triển khoa học và công nghệ quốc gia (NAFOSTED) trong đề tài mã số I3.4-2011.09.

^(**) TS., Phó Viện trưởng Viện Thông tin Khoa học xã hội.

^(***) TS., Phó Viện trưởng Viện lãnh đạo học và chính sách công, Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh.

mở. Họ có thể tự do bày tỏ suy nghĩ, nhận định, đánh giá và cảm xúc của mình một cách tức thời. Đồng thời, những ý kiến của công chúng thể hiện trên website cũng có thể thay đổi nhanh chóng phụ thuộc vào mức độ cập nhật và khuynh hướng diễn biến của sự kiện được đưa tin và mức độ “gây sốc” của người đưa tin.

Trong xã hội truyền thông đa dạng, phong phú đó, những sự kiện, những vấn đề thời sự “nóng bỏng” với những khối lượng thông tin lớn lao chuyển tải tức thời từng giây phút khiến con người không còn đủ khả năng kiểm soát chúng nữa. Trong thế giới đa phương tiện đó, cả người đưa tin, người nhận tin và các nhân vật của mỗi sự kiện, mỗi tin tức đó đều chịu sức ép của dư luận xã hội. Nói cách khác, trong môi trường truyền thông đó đã hình thành nhanh các luồng dư luận xã hội và thông qua đó là sự điều chỉnh, xác định lại “chương trình nghị sự” (agenda settings) của công chúng nói chung và của truyền thông nói riêng.

II. Sự kiện truyền thông – hình ảnh ấn tượng và dư luận

1. Một số hiện tượng xã hội bức xúc

Năm 2013, chúng ta đã chứng kiến những cơn bão dư luận từ các hiện tượng oan sai, hôi của, ứng xử của bác sĩ với bệnh nhân, ứng xử của nhân viên công quyền... được đưa lên mặt báo và các trang mạng xã hội.

- *Vụ việc hôi của*: tại vòng xoay Tam Hiệp (Tp. Biên Hòa- Đồng Nai), một chiếc xe tải chở 1.500 thùng bia bị tai nạn (ngày 4/12), hàng trăm người dân qua đường và sống gần đó lao vào nhặt bia mang về; có người còn lôi cả xe ba gác xông vào “cướp”, “hôi của” mặc cho người lái xe van nài đau khổ. Tuy

nhiên, đây không phải lần đầu tiên có hiện tượng hôi của này. Trước đó đã từng có vụ người dân tranh nhau nhặt 60 két bia của chiếc xe ô tô gặp nạn tại phường Tân Thới Nhất (quận 12, Tp. Hồ Chí Minh). Hay vụ tranh cướp 50 triệu rơi tung tóe ở giao lộ Bà Huyện Thanh Quan - Võ Văn Tần (Tp. Hồ Chí Minh) khi một người đàn ông bị cướp giật; thay vì giúp người bị nạn, người ta chạy ra “nhặt giúp” và cho vào... túi mình. Những vụ việc “hôi tiền” kiểu này đã diễn ra không ít lần và đều được đưa lên các phương tiện thông tin đại chúng.

- *Vụ án tại thẩm mỹ viện Cát Tường*: ngày 19/10, chị Lê Thị Thanh Huyền tới thẩm mỹ viện Cát Tường (45 Giải Phóng, Hà Nội) để làm phẫu thuật bơm ngực, hút mỡ bụng. Việc phẫu thuật khiến chị bị tử vong, tuy nhiên vị bác sĩ gây ra cái chết đã ném xác chị xuống sông Hồng để phi tang.

- *Vụ nhân bản xét nghiệm*: tại Bệnh viện Đa khoa Hoài Đức (Hà Nội), từ tháng 7/2012 đến tháng 5/2013, Khoa xét nghiệm của Bệnh viện đã cấp phát, thực hiện 2.237 phiếu xét nghiệm cho bệnh nhân, trong đó phát hiện có 1.149 phiếu xét nghiệm huyết trùng nhau và 1.037 phiếu xét nghiệm khống. Trung bình cứ một kết quả xét nghiệm được sử dụng cho 2 đến 5 người. Nhiều bệnh nhân khác xa nhau về bệnh án, lứa tuổi, nhưng đều có chung một kết quả xét nghiệm. Với số phiếu xét nghiệm trên, tổng số tiền mà Bệnh viện đã trực lợi từ bảo hiểm y tế khoảng trên 60 triệu đồng.

- *Một số vụ việc khác liên quan đến ngành y tế*: trong năm 2013 đã có không ít trẻ tử vong sau khi tiêm vaccin 5 trong 1 Quinvaxem; nhiều sản phụ bị tử vong do sự thờ ơ, tắc trách

của đội ngũ y bác sĩ; những vụ chẩn đoán sai, chữa trị sai, phẫu thuật nhầm; vụ ăn bột thuốc của bệnh nhân phong tại Trung tâm Da liễu Hà Đông; vụ “tráo thủy tinh thể” tại Bệnh viện Mắt Trung ương...

- *Vụ “oan sai 10 năm tù”*: người tù Nguyễn Thanh Chấn được trả tự do sau 10 năm ngồi tù oan ức và toàn bộ diễn biến của vụ án được phơi bày trên báo chí. Từ vụ Nguyễn Thanh Chấn, hàng chục vụ án oan khác đã được báo chí đưa ra, cũng cùng một kiểu điều tra tặc trách và những thủ đoạn bức cung khác nhau, trong đó có những người đã không may mắn được như ông Chấn là còn sống trở về.

- *Vụ đánh người bán hàng rong*: anh Trịnh Xuân Tình, trong khi bán hàng dưới lòng đường (phường 25, quận Bình Thạnh, Tp. Hồ Chí Minh), đã bị nhóm nhân viên Trật tự quản lý đô thị và bảo vệ dân phố (gồm 09 người) cưỡng chế thô bạo trước sự chứng kiến của hàng trăm người dân giữa thanh thiên bạch nhật. Hành động này đã khiến anh Tình bất tỉnh tại chỗ, gấn một tiếng đồng hồ nằm còng queo dưới đất, hai tay vẫn bị còng sau lưng.

- *Vụ bạo hành trẻ em*: đoạn clip quay cảnh bảo mẫu dày dạn, bạo hành trẻ dã man tại Trường Mầm non tư thục Phương Anh (phường Hiệp Bình Phước, Thủ Đức, Tp. Hồ Chí Minh) cho thấy hai bảo mẫu Lê Thị Đông Phương và Nguyễn Lê Thiên Lý đã liên tục hành hạ những đứa trẻ vô tội bằng những ngón đòn kinh dị: ấn tay vào trán, tát liên tục vào mặt, ấn cổ xuống đánh vào lưng, nhúng đầu trẻ vào thùng nước... trong giờ ăn trưa của các bé. Chưa hết, tại một điểm trông giữ trẻ ở Cần Thơ, một bảo mẫu (Hồ Ngọc

Nhờ) còn quăng trẻ xuống đất rồi đánh, đập đến chết.

- *Về việc ban hành các văn bản quản lý nhà nước*: mỗi năm, các cơ quan quản lý nhà nước cho ra đời hàng ngàn nghị định, quy định quản lý xã hội, và trong năm 2013, người dân và dư luận đã phải nhiều phen hoảng hốt với những quy định quản lý phi thực tế như từ trên trời rơi xuống, “bất khả thi”. Nhiều quy định xử phạt vi phạm hành chính như “bất hiếu”, “chồng chửi vợ”, “chồng ngăn vợ gặp bạn bè”, “ngực lép không được lái xe”, “linh cữu người từ trần không được để ô cửa có lắp kính”; hay quy định bổ sung đối tượng ưu tiên tuyển sinh đại học, cao đẳng hệ chính quy đối với Bà mẹ Việt Nam anh hùng và người hoạt động cách mạng từ thời Cách mạng Tháng Tám 1945 khi dự thi đại học, v.v...

2. Phản ánh của truyền thông

Khi các sự kiện xảy ra, những hình ảnh đắt giá hầu như đều được quay phim, chụp hình, ghi âm... đưa ra công luận thông qua các báo, đài, truyền hình, các trang mạng xã hội: Hình ảnh ấn tượng trên truyền thông của vụ hôi bia là cảnh những người dân khu vực Biên Hoà (Đồng Nai), có đến cả trăm người già trẻ, trai gái, hỉ hả ôm những thùng bia hay dùng xe xích lô, ba gác vô lấy của (những thùng bia bị rơi tung toé từ chiếc xe tải bị nạn) bên cạnh người lái xe đen thui, gầy gò đứng hoang mang, khóc lóc van xin; Hình ảnh ấn tượng cho vụ nhân bản xét nghiệm là những giọt nước mắt của người tố cáo hành vi nhân bản hàng ngàn kết quả xét nghiệm để thu lợi từ bảo hiểm y tế, từ tiền viện phí của bệnh nhân; Bộ mặt lạnh lùng của vị bác sĩ và đám tang không có quan tài của nạn nhân đã ám ảnh nhiều người có lương

tri trong vụ Thẩm mỹ Cát tường; Hình ảnh những khuôn mặt đau khổ của những người chồng bên xác vợ, người cha người mẹ bên xác con sơ sinh trong các vụ tắc trách trong xử trí với sản phụ hay tiêm nhầm vacxin; Hoặc hình ảnh những “ác mẫu” thản nhiên hành hạ những đứa trẻ ngây thơ trong clip về bạo hành trẻ em; Hình ảnh anh Trịnh Xuân Tình bị bóp cổ, hai tay bị còng quặt ra sau lưng, nằm còng queo trên mặt đất; Hình ảnh công dân Nguyễn Thanh Chấn với khuôn mặt ngơ ngác trong vòng vây đầy nước mắt của người thân mà vẫn không hiểu mình đã hoàn toàn “thoát tội” hay chưa.

Khi các sự việc được đẩy lên đến đỉnh điểm, truyền thông lao vào bàn tán, lên án, các bài báo, trang blog liên tục có những phân tích, bình luận. Người dân theo dõi câu chuyện thương cảm cho số phận các nạn nhân không may thiệt mạng, phần nộ về hành vi mất nhân tính của những người bác sĩ, những cô bảo mẫu, những gã bảo vệ trật tự đường phố. Đồng thời, còn có cả cảm giác nhục nhã thay cho những ai có hành vi hôi của.

Tất cả đã thể hiện một cách trần trụi sự vô cảm của không ít người, sự bất hạnh của không ít số phận, sự đấng cay, xấu hổ, bất lực của công chúng có lương tri.

Các vụ việc trở thành tâm điểm để dư luận xã hội dồn vào phán xét, nhân cách con người bị đặt lên bàn cân, lòng tự trọng của con người bị tổn thương. Cả xã hội và bản thân mỗi người ngỡ ngàng bởi những hành động, những sự kiện diễn ra. Cảm nhận ban đầu của họ là giá trị bị đảo lộn, chuẩn mực sống bị vi phạm, lòng tham của con người gần như không còn giới hạn kìm chế.

Luồng dư luận thuận chiều, hay trái chiều đã không còn được đặt ra ở những vụ việc này. Với sự góp sức của truyền thông, những cơn bão của sự phần nộ, bức xúc và căm phẫn tràn qua các trang mạng xã hội, các diễn đàn. Các từ ngữ như “các trang mạng rúng động”, “toàn bộ facebook của người Việt rúng động vì sự dã man”, “dư luận đặc biệt chú ý và tỏ ra căm phẫn”, “dư luận không khỏi hoang mang và phần nộ tột cùng”, hay như “dư luận bàng hoàng, choáng, sốc, kinh hoàng”; “dư luận phản ứng dữ dội”, “dư luận xã hội đã thực sự sốc”, “dư luận thương cảm”, “dư luận không tin nổi”, v.v... đã được truyền đi trên các phương tiện truyền thông.

Qua các bài viết, các comment, các vấn đề được mổ xẻ dưới nhiều góc cạnh khác nhau. Phải chăng câu chuyện hôi của là một phép thử về lòng tham của người Việt? Câu chuyện nhân bản xét nghiệm, các sản phụ bị đối xử tàn nhẫn, bác sĩ thẩm mỹ vứt xác bệnh nhân... phải chăng là phép thử về y đức? Câu chuyện bảo mẫu phải chăng là phép thử về cái nghiệp trồng người của ngành giáo dục? Câu chuyện các nghị định trên trời phải chăng là phép thử chứng minh sự chưa trưởng thành?... Có vẻ như tất cả đều quay về bản năng (hành vi ứng xử tiềm ẩn của con người) hoang dã bột phát và không kiềm chế.

+ Cái vòng cua ác nghiệt cho người tài xế đã trở thành “phép thử” bất đắc dĩ phẩm cách người Việt, trở thành vòng cua ác nghiệt thay đổi phẩm giá nhiều con người. Hàng trăm con người nam nữ già trẻ, họ đều không vượt qua nổi phép thử về lòng tham; họ vô lý bả bia, thu nhật một cách man dại. Vụ tai nạn nổi tiếng thành tai tiếng, thành nổi hổ thẹn, thậm chí nổi nhục của

người Việt, trước con mắt thế giới. Khi được một trong những đài truyền hình hàng đầu của Liên Bang Nga RenTV đưa tin, nó đã làm ngỡ ngàng rất nhiều người ngoại quốc, “làm “đổ mặt” lương tri của cả xã hội”.

+ Chữ “lương y như từ mẫu” đã bị lượng hoá; nỗi sợ bị mất khách hàng, chữ tín của phòng khám bị ảnh hưởng, bị đồng nghiệp cười chê... đã khiến cho ông bác sĩ sẵn sàng vứt xác bệnh nhân xuống sông phi tang. Chỉ vì không có cái phong bì vài trăm ngàn mà bác sĩ sẵn sàng để mẹ con sản phụ bị đe dọa tính mạng (dẫn đến chết). Chỉ vì chút thu nhập từ bảo hiểm mà họ sẵn sàng kéo cả một tập thể vào việc nhân bản xét nghiệm, đánh tráo cả chỉ số sức khoẻ mà người bệnh nhân cần biết để bảo vệ tính mạng đang trong cơn bạo bệnh của họ.

+ Mong muốn trẻ mầm non tuân thủ quy tắc nghiêm ngặt về chế độ ăn uống đã khiến cho không ít cô bảo mẫu hồn nhiên phạm tội, hồn nhiên hành hạ trẻ... vượt qua giới hạn của sự tha thứ, khiến cho bao phụ huynh rơi nước mắt, “không dám xem hết clip vì quá dã man”. Các bảo mẫu hành xử mà không ý thức hết cái ác của mình. Phải chăng họ đã không được sinh ra và lớn lên trong một môi trường xã hội văn minh, nhân bản, tôn trọng con người? Phải chăng họ đã quen sống trong một môi trường xã hội mà cái ác, cái xấu nhan nhản?

+ Mong muốn lập công lấy thành tích của Công an tỉnh Bắc Giang và có thể là tương tự đối với công an nhiều địa phương khác nữa, với cách “đánh án” ấu tã đã đẩy những công dân vô tội vào lao tù, tạo ra những cuộc đời bị đánh cắp, những mái ấm gia đình bị xé nát.

+ Một xã hội vận động với thực tiễn cuộc sống luôn thay đổi và mong muốn quản lý xã hội ngày càng tốt đẹp nhưng lại ngồi phòng lạnh để đưa ra quyết định quản lý khiến nhiều người dân dở khóc, dở cười.

Sốc, buồn, phẫn nộ, xấu hổ, kể cả nhục nhã cho người Việt Nam là tâm trạng của nhiều người thể hiện trên các phương tiện truyền thông khi phải chứng kiến đạo đức xã hội ngày càng xuống cấp; khi phải chứng kiến hiện tượng hôi của, hiện tượng vô cảm trước người bệnh; khi phải chứng kiến và phải đối mặt với những quy định quản lý kiểu vô trách nhiệm...

Sau những cơn bão dư luận trên truyền thông, chúng ta đã được chứng kiến nhiều hành động đẹp. Tấm băng rôn về lòng tự trọng đã được căng nơi xảy ra vụ hôi bia. Nhiều món tiền được quyên góp cho anh lái xe. Hay tuyên bố không bắt tài xế phải bồi thường của hãng bia Tiger. Người tài xế trả lại 200 triệu nhận được từ những người hảo tâm do không phải bồi thường. Sở Y tế Hà Nội đã trao giấy khen, bằng khen cho những con người dũng cảm (vụ nhân bản xét nghiệm),v.v...

Nhưng cũng có nhiều hành động tiếp tục đổ thêm dầu vào “lửa dư luận”: ông chủ tịch phường 25 bằng phát biểu bao che cấp dưới, phủi bay việc đám trật tự đô thị đánh người bán hàng rong. Bà Bộ trưởng Bộ Y tế không ghé thăm gia đình ba cháu bé sơ sinh bị thiệt mạng do tiêm nhầm vaxin, dù có chuyến công tác về địa phương để khai trương xây dựng nghĩa trang liệt sĩ ngay trong thời gian sự việc xảy ra. Tuy nhiên, trước sự phản ứng của dư luận, họ cũng đã phải xin lỗi, thừa nhận mình sai. Nhưng câu hỏi đặt ra là, nếu dư luận không đánh giá

về những lời nói của họ, không có những clip, những đoạn ghi âm, những hình ảnh nói có sách, mách có chứng của thời đại công nghệ số được đưa lên công luận và bị lên án thì liệu sự thức tỉnh, tử tế như vậy có xảy ra? Những biện pháp hành chính cấm đoán trong những quy định “trên trời” rồi có được huỷ bỏ?

III. Sức ép của truyền thông và dư luận xã hội

Khi các vụ việc được phơi bày trên các phương tiện truyền thông: gia cảnh của các nạn nhân (trong mỗi vụ việc đều có) đã được đẩy lên thành kịch tính; gia đình, người thân, cấp trên của những người “hôi” bia, những bảo mẫu, những bác sĩ, những gã trật tự đường phố không thể bàng quan. Câu chuyện đạo đức của xã hội lại được cộng đồng đưa ra bàn luận. Sự xuất hiện của “tám băng rôn xấu hổ” thể hiện sự tự trọng của những người còn ý thức như gióng lên hồi chuông cảnh tỉnh.

Cũng từ đó, những bài học đắt giá mới được người ta nhận ra. Khi bật tivi lên, mở báo ra là hình ảnh mình đang hí hửng ôm gọn cả chục lon bia, bạn thấy thế nào? con bạn đã nhìn thấy bạn hôi của; con bạn đã nhìn thấy bạn đánh người thất thế; con bạn đã nhìn thấy... Xét ở phương diện cá nhân, “Tôi thật sự nhục nhã và thấy mình không còn đủ tư cách để giáo dục con nữa” (lời một người mẹ trong vụ hôi của); “lon bia trở nên đáng ghét” (lời một bạn trẻ). Xét ở phương diện cộng đồng, một người dân Biên Hoà tâm tư “chỉ là hành vi của một vài người mà bỗng nhiên bị mang tiếng, hy vọng toàn dân Biên Hoà không bị nghi xấu”, đó là những tâm sự thật lòng của phẩm giá, của sự tự trọng. Hoặc “Biết được tin tức, gia đình chúng tôi hết sức đau đớn và buồn lòng”, “Nhà tôi phải nghỉ bán hàng vì bị

người ta chửi mắng” (gia đình các cô bảo mẫu).

+ Trong lĩnh vực y tế, thảm trạng của y đức được đặt lên mặt báo, lúc đầu bà Bộ trưởng không đứng ra nhận trách nhiệm ngay, cũng không xin lỗi người dân, mà loanh quanh né tránh, đổ trách nhiệm cho cấp dưới... Cho đến khi bị dư luận ép quá mới phải lên tiếng thừa nhận một phần trách nhiệm (vụ thẩm mỹ viện Cát Tường)... Sự bức xúc của dư luận dâng cao đến nỗi đã có rất nhiều ý kiến, thư kiến nghị yêu cầu bà Bộ trưởng hãy từ chức. “Không phải vụ việc này, mà nhiều vụ việc khác của ngành y tế đã gây phẫn nộ trong người dân” (ông Vũ Đức Đàm, Bộ trưởng-Chủ nhiệm Văn phòng Chính phủ).

+ Dưới sức ép của dư luận cùng sự vào cuộc của các cơ quan chức năng, cuối cùng Công an Tỉnh Bắc Giang đã chính thức lên tiếng thừa nhận những sai lầm, thiếu sót trong vụ án oan sai Nguyễn Thanh Chấn.

+ Với đòi hỏi của dư luận về việc biểu dương những tinh thần dũng cảm chống tiêu cực mà Sở Y tế Hà Nội đã tổ chức lễ trao thưởng (cho dù là “miễn cưỡng”) cho 3 người phụ nữ ở Bệnh viện Đa khoa Hoài Đức.

+ Sau khi xem clip về hành xử của bảo mẫu, ngay lập tức, một cơn bão của sự phẫn nộ, bức xúc và căm phẫn tràn qua tất cả các phương tiện truyền thông, các trang mạng xã hội, các diễn đàn. Sở Giáo dục và Đào tạo Tp. Hồ Chí Minh đã yêu cầu làm rõ và xử lý nghiêm khắc trường hợp các cô nuôi dạy trẻ đánh đập, đe dọa trẻ. Sở cũng trình với UBND Tp. Hồ Chí Minh đề nghị ban hành Chỉ thị về “Chấn chỉnh và nâng cao chất lượng nuôi dạy trẻ ở các trường mầm non và cơ sở giáo dục

mầm non” thay cho chỉ thị cũ để phù hợp với tình hình mới. Một loạt các động thái chấn chỉnh, rà soát để tránh trường hợp trẻ mầm non bị bạo hành đang được thực hiện, khiến dư luận cảm thấy phần nào an tâm về sự an toàn của mầm non tương lai.

+ Việc cấm dùng nắp kính trên quan tài ngay lập tức bị dư luận “ném đá”, bởi dùng biện pháp hành chính cấm đoán một hành vi văn hóa mang tính truyền thống, rất riêng tư của mỗi người là không phù hợp. Và rốt cục, văn bản này cũng bị cơ quan chức năng kiến nghị hủy bỏ.

+ Trước sức ép của dư luận, cuối cùng ông Chủ tịch phường 25 đã đại diện UBND phường gửi lời xin lỗi, nhận sai và chấp nhận hỗ trợ chi phí thuốc men, thiệt hại về hàng hóa hư hỏng, công lao động cho anh Trịnh Xuân Tình; đồng thời quyết định cho thôi việc 2 gã trật tự đường phố.

Lòng tự trọng kêu gọi sự hướng thiện của người Việt, những mong chữa được những tổn thương trong lòng xã hội có phần nào được kiến giải. Có người cho rằng, những sự việc xảy ra chắc chắn đã trở thành những bài học khác ghi trong trái tim hàng triệu người Việt Nam, bài học mà cả nghìn quyển sách giáo dục công dân, hàng triệu quyển sách đạo đức mà chúng ta học suốt 12 năm ròng cũng chẳng bằng. Những bài học chẳng tốn tiền mua, chẳng mất thời gian học thuộc, tự nó khắc ghi vào trong óc ta và làm ta nhớ đến già.

IV. Hướng tới dư luận lành mạnh: nâng cao vai trò của truyền thông

Có người ước mơ: giá mà tất cả người Việt chúng ta đều biết xấu hổ, biết tự trọng, biết hối hận khi làm sai,

biết chia sẻ trước hoạn nạn của người khác; giá mà những hành vi “xấu xí”, vô cảm trong xã hội sẽ ngày càng ít đi.

Còn hiện tại, có ý kiến cho rằng: sự tổn thương xã hội vẫn rất khó có thể lên da non. Nếu không có những liều thuốc mạnh mang tâm vĩ mô thì các vụ việc tương tự vẫn có thể nảy nở theo những mô típ khác. Tuy nhiên, khi chưa có những liều thuốc mạnh ở tầm vĩ mô, thì những liều thuốc ở tầm vi mô cũng đã tạo được sự khởi sắc của những luồng dư luận lành mạnh.

Khi vụ hôi bia xảy ra, qua những động thái của truyền thông, có định hướng dư luận và kiểu giám sát nào tốt hơn tám biển “*Là dân Biên Hòa, là người Việt Nam, tôi thấy xấu hổ thay cho những ai đã “cướp vài lon bia” ở đây trưa ngày 4/12*”. Hành động này đã khiến nhiều người hứng khởi lên tiếng: “Ở đâu chẳng có người nọ người kia, ở Biên Hòa có người hôi của nhưng cũng có người treo được thông điệp ý nghĩa như thế này”. “Mình thấy vui vì hành động của bạn này vì qua đó cho thấy vẫn còn rất nhiều người có lòng tự trọng, sẵn sàng phê phán những hành động xấu. Dù đó là cảnh xấu của đồng hương mình” (một bạn trẻ sống ở Biên Hòa).

Sau đó, đại diện bia Tiger cũng đã ra thông cáo chính thức khẳng định tài xế vụ hôi bia sẽ không phải bồi thường thiệt hại nào. Đồng thời, anh cũng vẫn sẽ tiếp tục được làm việc bình thường tại công ty. Quyết định đầy tình người này đã khiến dư luận và cộng đồng mạng thở phào, mừng cho tài xế và cảm ơn hãng bia Tiger; anh tài xế đã trả lại tiền ủng hộ của các nhà hảo tâm...

Câu chuyện tưởng đáng buồn đã có được cái kết có hậu; niềm tin lại nhen

nhóm trong lòng mỗi người rằng vẫn còn đó sự tử tế, cảm giác biết xấu hổ, lòng tự trọng trong nhiều người Việt Nam.

Qua truyền thông mà hiệu ứng vụ “hôi bia đáng xấu hổ” ngay lập tức có tác dụng. Chiếc xe tải chở hàng nghìn thùng sữa Cô gái Hà Lan bị tai nạn (Cẩm Phả, Quảng Ninh), hay chiếc xe tải khác chở đầy mì gói bị lật (Thủ Dầu Một, Bình Dương) nhưng đã không còn bị hôi của.

Niềm tin sẽ không còn tình trạng hôi của; niềm tin sẽ không còn những bảo mẫu là “ác mẫu”; niềm tin sẽ không còn những vụ án oan; sẽ không còn những vụ nhân bản xét nghiệm... đang được dư luận hướng đến, cho dù sẽ là quá khó. Và câu chuyện “hôi bia” được đưa vào bài thi môn Văn ở Trường THPT chuyên Hùng Vương (Đắc Lắc) với mong muốn “học sinh là đối tượng được tiếp nhận đầu tiên từ câu chuyện này và các em cần phải thể hiện suy nghĩ, chính kiến của mình” đang nhận được sự ủng hộ rộng rãi của dư luận. Phải chăng chúng ta đang từng bước có định hướng bài toán nhân cách cho lứa tuổi học trò và kể cả những người “lớn tuổi”.

Có thể nói, dư luận xã hội trên các phương tiện truyền thông thời gian qua đã thể hiện sự dần trưởng thành trong nhận định, đánh giá các sự kiện được đưa tin, trong bày tỏ thái độ rõ ràng trước cái tốt với cái xấu, cái đúng với cái sai. Cùng với sự thể chế hóa công tác quản lý được nêu ra trong Nghị định 72/2013/NĐ-CP của Chính phủ về phương thức và nội dung hoạt động trên internet, sự dần trưởng thành của dư luận xã hội là yếu tố tích cực thúc đẩy sự gọn lọc trong lựa chọn nguồn tin tin cậy, sự nắm bắt thông tin đa dạng, nhiều chiều và khách quan hơn. Và quan trọng hơn cả là lên tiếng phản bác

mạnh mẽ những việc làm không đúng đắn, khơi dậy lòng tự trọng và tinh thần biết xấu hổ, cổ súy cho cái đúng và cái thiện.

Nghe dư luận, phân tích dư luận, định hướng dư luận trong mỗi hiện tượng xã hội được truyền thông cần xử lý bởi cái đầu biết lập luận hợp lý hơn là bị lôi cuốn bởi “con tim cảm tính”; cần bình tĩnh để đưa ra những ý kiến thảo luận thấu đáo, tránh cuốn theo cảm tính, đơn điệu, một chiều □

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. <http://laodong.com.vn/ban-doc/vu-nhan-ban-ket-qua-xet-nghiem-mien-cuong-khen-thuong-con-ai-chong-tham-nhung-133622.bld>
2. <http://laodong.com.vn/Y-te/Vu-nhan-ban-xet-nghiem-va-le-trao-thuong-khong-hoa-khong-loichuc/133275.bld>
3. <http://petrotimes.vn/news/vn/phong-su-dieu-tra/bao-dong-tinh-trang-vo-cam-trong-xa-hoi-hien-nay-chuyen-khong-cua-rieng-ai.html>
4. <http://kenh14.vn/xa-hoi/du-luan-rung-dong-va-phan-no-truoc-hanh-vi-cua-nhung-nguoi-hoi-cua-2013120510355249.chn>
<http://kenh14.vn/xa-hoi/du-luan-rung-dong-va-phan-no-truoc-hanh-vi-cua-nhung-nguoi-hoi-cua-2013120510355249.chn>
5. <http://tuanvietnam.vietnamnet.vn/2013-12-16-hoi-cua-bat-nat-dan-va-phep-thu-nguoi-viet>
6. <http://tuoitre.vn/ban-doc/trong-mat-nguoi-nuoc-ngoai/584241/nguoi-nuoc-ngoai-sung-sot-truoc-chuyen-hoi-bia.html>
7. <http://kenh14.vn/xa-hoi/vu-hoi-bia-va-nhung-bai-hoc-danh-doi-bang-su-dang-cay-xau-ho-20131212034947579.chn>

8. <http://kenh14.vn/xa-hoi/3-su-kien-xa-hoi-chan-dong-cu-dan-mang-nam-2013-20131204055131738.chn>
9. <http://megafun.vn/tin-tuc/phap-luat/201312/chi-ruot-bao-mau-phuong-nha-toi-phai-nghi-ban-hang-vi-bi-nguoi-ta-chui-mang-314671/>
10. <http://megafun.vn/tin-tuc/phap-luat/201311/khoi-to-bao-mau-danh-chet-chau-be-18-thang-tuoi-301470/>
11. <http://www.doisongphapluat.com/phap-luat/nghi-an-dieu-tra/vu-an-oan-cong-an-nhan-sai-ai-phai-boi-thuong-a12446.html#.UsRwRdIW2So>
12. <http://news.go.vn/giao-duc/tin-1610974/cu-dan-mang-phan-no-doi-xu-hai-bao-mau-doc-ac.htm>
13. <http://news.go.vn/giao-duc/tin-1611078/bao-mau-bop-co-be-mam-non-tung-bi-xu-ly-van-ly-lom.htm>
14. <http://www.sggp.org.vn/ytesuckhoe/2013/10/331091/>
15. <http://www.nguoiduatin.vn/nguoi-bi-dan-phong-danh-ngat-xiu-duoc-boi-thuong-78-trieu-a118958.html>
16. <http://tuoitre.vn/Giao-duc/585842/chuyen-hoi-bia-va-de-van-va-tam-su-nguoi-trong-cuoc.html>
17. <http://www.baomoi.com/50-trieu-vang-ra-duong-dan-tranh-nhau-nhat-roi-chay-mat/104/12192096.epi>
18. http://www.baoangiang.com.vn/news/details/1247ECEFE1F4/De_cai_tot_khong_con_la_dieu_bat_thuong.aspx

(tiếp theo trang 62)

NGUYỄN THỊ QUẾ, NGUYỄN HOÀNG GIÁP (đồng chủ biên). **Việt Nam gia nhập ASEAN từ năm 1995 đến nay: Thành tựu, vấn đề và triển vọng.** H.: Chính trị quốc gia, 2012, 306 tr., Vb 50426.

Từ khi chính thức trở thành thành viên Hiệp hội các quốc gia Đông Nam Á (ASEAN) năm 1995 đến nay, Việt Nam luôn tăng cường phát triển quan hệ với các nước trong Hiệp hội trên cả bình diện song phương lẫn đa phương và đạt được những thành tựu quan trọng.

Những thành tựu đạt được trong quá trình tham gia ASEAN đã góp phần giúp Việt Nam tạo lập và củng cố môi trường hoà bình, đáp ứng yêu cầu mở rộng quan hệ đối ngoại, hội nhập quốc tế, tranh thủ được các nguồn lực trong khu vực, khai thác lợi thế của ASEAN,

phát huy nội lực phát triển kinh tế-xã hội, xây dựng đất nước, nâng cao vị thế của Việt Nam ở khu vực và trên thế giới. Tuy nhiên, bên cạnh những thành tựu, quá trình tham gia ASEAN của nước ta, cũng như quan hệ Việt Nam - ASEAN còn hạn chế về chất lượng, hiệu quả và chiều sâu, thiếu những nhân tố cho sự phát triển bền vững, ổn định, lâu dài...

Trong giai đoạn hiện nay, Việt Nam đang đẩy mạnh triển khai chính sách đối ngoại rộng mở, đa dạng hoá, đa phương hoá các quan hệ quốc tế, đặc biệt sẽ dành ưu tiên cao đối với việc phát triển quan hệ toàn diện với ASEAN.

Đó là những vấn đề chính được các tác giả trình bày trong 3 phần nội dung cuốn sách.

PND.